

3. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава: ПОППО, 2006. 328 с.
 4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. У 5 т. К.: Рад школа, 1976-1977. Т. 2.
 5. Гегель Г.В. Феноменологія духу. *Твори в 14 т.* К., 1956. Т. 4.
 6. Шелер М. Форми знання і освіти. *Вибр. твори.* К., 1994.
 7. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року N 2145-VIII / Відомості Верховної Ради. 2017. N 38-39. Ст. 380.
 8. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року N 1556-VII / Відомості Верховної Ради. 2014. N. 37-38. Ст. 2004.
 9. Русова С. Націоналізація школи. *Рідна школа.* 1992. №2.
 10. Туряниця В.В. Духнович духу додає. Навч. посібник. Ужгород: Вид.-во Ужгородського національного університету, 2006. 104 с.

REFERENCE

1. Andrushchenko, V.P., Lutay V.S. (2004). *Filosofiya osvity v Ukraini: stan, problemy ta perspektyvy rozvytku* [Philosophy of education in Ukraine: state, problems and prospects for development]. *Naukovi zapysky AN VSH Ukrainy.* Vyr. 6. S. 59-72. [in Ukrainian]
 2. Bazaluk, O.O., Yukhymenko, N. (2010). *Filosofiya osvity* [Philosophy of education]. K.: Kondor. 164 s. [in Ukrainian]
 3. Klepko, S.F. (2006). *Filosofiya osvity v yevropeys'komu konteksti* [Philosophy of education in the European context]. Poltava: POPPO. 328 s. [in Ukrainian]
 4. Sukhomlyns'kyu, V.O. (1976-1977). *Vybrani tvory.* [Selected works]. U 5 t. K.: Rad shkola. T. 2. [in Ukrainian]
 5. Hehel', H.V. (1956). *Fenomenolohiya dukhu* [Phenomenology of spirit]. *Tvory v 14t.* K. T. 4. [in Ukrainian]
 6. Sheler M. (1994) *Formy znannya i osvity* [Forms of knowledge and education] // *Vybr. tvory K.* [in Ukrainian].
 7. (2017). *Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 5 veresnya 2017 roku N 2145-VIII.* *Vidomosti Verkhovnoyi Rady.* 2017. N 38-39. St. 380. [in Ukrainian]

8. (2014). *Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 1 lypnya 2014 roku N 1556-VII* [Law of Ukraine on higher education]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady.* N. 37-38. St. 2004. [in Ukrainian]
 9. Rusova, S. (1992). *Natsionalizatsiya shkoly* [Nationalization of the school]. *Ridna shkola.* №2. [in Ukrainian]
 10. Turyanyya, V.V. (2006). *Dukhnovych dukhu dodaye* [Dukhnovych adds to the spirit]. *Navch. posibnyk.* Uzhhorod: Vyd.-vo Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. 104 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ТУРЯНИЦЯ Василь Васильович – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ДЗВО «Ужгородський національний університет».

Наукові інтереси: інноваційність освіти в часопросторі, освіта як інтегрована категорія, тенденції розвитку освіти як інституту соціалізації людини та її самореалізації, теоретико методологічні та практичні засади концепції Нової української школи, державна політика України в галузі освіти, нормативно-правове забезпечення вітчизняної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TURYANITSA Vasyl Vasyliovych – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of General Pedagogy and Higher School Pedagogy DZVO "Uzhhorod National University".

Scientific interests: Innovativeness of education in space and time, education as an integrated category, trends in the development of education as an institution of human socialization and self-realization, theoretical, methodological and practical foundations of the concept of the New Ukrainian School, the state policy of Ukraine in the field of education, normative and legal support of national education.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 378.147.091:78 (045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-330-334

ТЮТЮННИК Марія Григорівна –

викладач Кропивницького музичного

фахового коледжу (м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5654-7615>

e-mail: tmasha15@gmail.com

КРИТЕРІЇ СФОРМОВАНOSTІ ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті здійснюється аналіз наукових праць з проблеми дослідження, що дало змогу визначити художньо-комунікативну готовність майбутнього викладача музичного мистецтва як передумову здійснення цілеспрямованої та ефективної діяльності, як складне, багатофункціональне, інтегративне, професійно особистісне утворення, котре, з одного боку, виявляється як здатність майбутнього фахівця адекватно сприймати та інтерпретувати художньо-образний зміст музичного твору, здійснювати художній діалог з автором твору, а з іншого, – спрямувати художній діалог на учня, на аудиторію, залучити суб'єктів спілкування у процес художньої комунікації, сприяти розвитку особистісно-творчих якостей, емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу і самого себе.

Формування художньо-комунікативної готовності майбутнього викладача музичного мистецтва – це керований процес, що передбачає оволодіння майбутніми фахівцями знаннями, вміннями, інноваційними формами та методами навчання, котрі забезпечать можливість продуктивно здійснювати професійну діяльність.

Відповідно структурі готовності визначено та схарактеризовано критерії сформованості художньо-комунікативної готовності майбутнього викладача музичного мистецтва, а саме: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-інтелектуальний, операційно-комунікативний, рефлексивно-вольовий.

Встановлено, що художньо-комунікативна готовність передбачає позитивну установку майбутніх фахівців на здійснення майбутньої професійної діяльності; характеризується загально художньою ерудованістю, освіченістю, музично-теоретичною і музично-виконавською компетентністю, сценічно-виконавською культурою майбутніх фахівців; здатністю встановлювати художній діалог з автором, самим собою, учнями, аудиторією, володіти технікою художньо-педагогічного спілкування, професійно значущими особистісними якостями, зокрема, комунікативністю, креативністю, здатністю до емпатії та рефлексії, критичним

мисленням, культурою художнього сприйняття, що ефективно реалізуються й формуються у художньо-інтерпретаційній діяльності.

Ключові слова: художньо-комунікативна готовність, художній діалог, критерії, викладач музичного мистецтва.

TIUTIUNNYK Maria Hryhorivna –
teacher of Kropyvnytskyi Music
Applied College (Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5654-7615>
e-mail: tmasha15@gmail.com

CRITERIA FOR THE FORMATION OF ARTISTIC AND COMMUNICATIVE READINESS OF THE FUTURE MUSIC TEACHER

The article analyzes scientific works on the research problem, which made it possible to determine the artistic and communicative readiness of the future music teacher as a prerequisite for purposeful and effective activity.

As a complex, multifunctional, integrative, professional personal formation, which, on the one hand, manifests itself as the ability of the future specialist to adequately perceive and interpret the artistic and figurative content of a musical work, to carry out an artistic and communicative dialogue with its author, and on the other hand, to direct the artistic dialogue to the student, to the audience, to involve the subjects of communication in the process of artistic communication, to promote the development of personal and creative qualities, emotional and valuable attitude to the surrounding world and oneself.

The formation of the artistic and communicative readiness of the future music teacher is a controlled process, which involves the mastering of future specialists with knowledge, skills, innovative forms and methods of learning, which will provide the opportunity to carry out professional activities productively.

According to the structure of readiness, the criteria and indicators of the formation of the artistic and communicative readiness of the future music teacher are defined and characterized, namely: value-motivational, cognitive-intellectual, operational-communicative, reflexive-volitional.

It has been established that artistic and communicative readiness presupposes a positive attitude of future specialists towards future professional activities; characterized by general artistic erudition, education, musical-theoretical and musical-performance competence, stage-performance culture of future specialists, their ability to establish an artistic-communicative dialogue with the author, himself, students, audience; to possess the technique of artistic and pedagogical communication, professionally significant personal qualities, in particular, communicativeness, creativity, the ability to empathize and reflect, critical thinking, the culture of artistic perception, which are effectively realized and formed in artistic and interpretative activities.

Keywords: artistic and communicative readiness, artistic dialogue, criteria, music teacher.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасні інтеграційні соціально-економічні процеси зумовили появу низки вимог щодо підготовки конкурентоспроможного, висококваліфікованого, інтелектуального, компетентного, творчо-дієвого фахівців, здатних демонструвати високий рівень професіоналізму, освіченості й культури; вибудовувати траєкторію власного саморозвитку, самовираження й самореалізації у професійній діяльності.

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті підкреслюється, що освіта XXI ст. – це освіта для людини. Її стрижень – розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної, здатної до самоосвіти й саморозвитку особистості, яка вміє критично мислити, опрацювати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв’язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни. Тому підготовка майбутніх фахівців мистецтва повинна спрямовуватись й якнайповніше забезпечувати процес формування художньо-комунікативної готовності як домінуючої у змісті професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва, як передумови досягнення високої якості, результативності і вершини професійної діяльності.

Особливо гостро проблема формування художньо-комунікативної готовності на сучасному етапі постала перед вищою мистецькою освітою, зокрема, музичною, метою якої є підготовка фахівця, здатного засобами музичного мистецтва розкривати учням навколишній світ, благотворно впливати на розвиток їх особистісно-творчих якостей, спрямовувати духовний світ молоді у художньо-творче

русло, виявляти суб’єктну активність у практичній діяльності [1].

Актуальність проблеми формування художньо-комунікативної готовності майбутнього викладача музичного мистецтва зумовлена широким діапазоном музично-педагогічної діяльності, можливістю працювати, творчо самовиражатись як в сучасних закладах загальної середньої освіти, так і в закладах культури (музичні школи, музичні коледжі, дитячі юнацькі центри, школи мистецтв та ін.), які потребують високопрофесійних фахівців, здатних впроваджувати інноваційні форми і методи навчання, бути організаторами й учасниками інтерактивних видовищних заходів, здійснювати художню комунікацію, залучати до участі у мистецьких проєктах молодь, володіти технікою художньо-педагогічного спілкування, авторською спроможністю, сценічно-виконавською культурою, здатністю встановлювати художньо-комунікативний діалог, що у комплексній взаємодії забезпечує високий рівень сформованості художньо-комунікативної готовності майбутнього викладача музичного мистецтва. Відтак, проблема формування художньо-комунікативної готовності майбутнього викладача музичного мистецтва є багатогранною, складною, надзвичайно важливою й актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць з проблеми дослідження дав змогу констатувати, що існують різні підходи щодо визначення поняття і структури складного, динамічного, багатогранного, комплексного поняття «готовність».

Відомі українські педагоги, психологи, зокрема, І. Бех, С. Гончаренко, І. Зязюн, Г. Костюк, О. Мороз, І. Підласий та ін., розглядаючи «готовність» у педагогічному контексті, визначають це поняття як:

результат професійного навчання і особистісного розвитку, умову успішного виконання будь-якої діяльності, ступінь мобілізації внутрішніх ресурсів особистості з метою ефективного вирішення завдань; як інтегративну особистісну якість, складне психологічне утворення, передумову ефективності діяльності (С. Гончаренко); як професійно важливу якість вчителя, що впливає на успішність професійної адаптації (О. Мороз); як важливу інтегровану якість, стійку особистісну характеристику майбутнього вчителя, що виявляється в його здатності здійснювати ефективну педагогічну діяльність і є результатом процесу професійної підготовки вчителів у закладі вищої освіти (О. Комар); як сукупність професійно зумовлених вимог до вчителя (З. Курлянд) та ін.

Сучасні науковці-дослідники трактують поняття «готовність» як складне особистісне утворення, інтегральну характеристику особистості, що є комплексним відображенням цілої низки особистісних рис і професійних якостей, необхідних для успішної професійної діяльності (В. Різник); як інтегративне особистісне утворення, як умову ефективної професійної діяльності фахівця (І. Гавриш); як складну інтегративну характеристику суб'єкта праці, що містить мотивацію, знання, вміння, досвід, які забезпечують досягнення високих показників при виконанні професійної діяльності (Н. Чорна) та ін.

Аналіз наукових праць дає змогу узагальнити, що готовність до здійснення певного виду діяльності переважно визначається дослідниками як складна інтегративна професійно значуща особистісна якість, що характеризує майбутнього фахівця як здатного ефективно й результативно здійснювати професійну діяльність, вдосконалюватись, стверджуватись, самореалізовуватись в ній, прагнути й досягати творчих вершин.

Мета статті: розкрити поняття «художньо-комунікативна готовність майбутнього викладача музичного мистецтва»; визначити критерії та показники сформованості художньо-комунікативної готовності як провідної в структурі професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті фахової підготовки майбутніх учителів мистецтва проблема готовності до здійснення різних видів музично-виконавської діяльності розглядається у наукових дослідженнях О. Горбенко (музично-виконавська компетентність), Л. Гусейнової (музично-інструментальна діяльність), Лінь Янь (художньо-інтерпретаційна діяльність), П. Харченко (професійний саморозвиток) та ін., які визначають готовність як внутрішньо-цілісне поєднання всіх структурних складових психіки особистості, що спрямоване на її конструктивну взаємодію із зовнішнім світом шляхом отримання особистісно значущого і адекватного вимогам соціуму результату професійної діяльності, що є процесом, котрий не обмежується змістом набутого досвіду, а ґрунтується на актуалізованому прагненні до особистісного та професійного зростання» (П. Харченко); як складне особистісне утворення, як домінуючий стан особистості, який характеризується позитивною установкою на інструментально-виконавську діяльність, загальною та спеціальною освіченістю, виконавською культурою і виконавськими якостями, що продуктивно реалізуються в цій активній діяльності (Л. Гусейнова). Готовність до художньо-

інтерпретаційної діяльності розглядається дослідниками як результат і мета вокальної підготовки майбутнього вчителя музики, основа ефективної реалізації вокально-виконавських можливостей кожного студента; як цілісна особистісна структура, ядром якої є позитивні установки та мотиви, фахові знання та вміння, що забезпечують здатність до яскравого, неповторного і переконливого виконання вокальних творів (Лінь Янь).

У структурі музично-виконавської діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва О. Шевцова виокремлює художньо-інтерпретаційні вміння, котрі, як підкреслює автор, активізують організм, дають установку до сприйняття і дії, мобілізують інтелект, актуалізують творчі сили особистості, спонукають до творчого пошуку, свободи художнього висловлювання і самовираження [8].

Аналіз сучасних наукових досліджень дав змогу констатувати, що у процесі професійної підготовки недостатньо уваги приділяється формуванню художньо-комунікативної готовності майбутнього викладача музичного мистецтва, зокрема, набуттю художньо-комунікативних умінь, що передбачають здатність майбутніх фахівців створювати такий художній діалог, у процесі якого учень навчається творчо мислити, розуміти, інтерпретувати музичний твір, здійснювати діалогове спілкування з автором, володіти здатністю до емпатії, художнього перевтілення та ідентифікації, критичного мислення та аналізу.

Зміст і структуру готовності сучасні дослідники вивчають відповідно до конкретного виду та змісту професійної діяльності, визначаючи характерні й універсальні для цієї діяльності компоненти готовності, сформованість яких надає можливість майбутньому фахівцеві ефективно її здійснювати і виконувати.

У структурі готовності як складно структурованого утворення науковці виокремлюють такі взаємодійні компоненти: мотиваційно-цільовий, змістовий, операційний, інтеграційний (О. Пехота); мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційний (О. Комар); мотиваційний, когнітивний, процесуальний, рефлексивний (В. Староста); мотиваційно-вольовий, когнітивно-інтелектуальний, креативно-діяльнісний (Н. Чорна).

Аналіз наукових праць педагогів-музикантів (Л. Гусейнова, А. Зайцева, А. Козир, О. Олексюк, В. Орлова, О. Отич, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Ростовський, О. Рудницька, Т. Стратан-Артишкова, О. Шевцова, О. Щолокова та ін.), у яких розглядаються різні аспекти процесу професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, уможливив визначити художньо-комунікативну готовність майбутнього викладача музичного мистецтва як складну, інтегровану професійно значущу особистісну якість, котра виявляється, по-перше, як здатність майбутнього фахівця розуміти, адекватно сприймати, інтерпретувати, здійснювати повноцінний художній діалог з художнім образом, автором музичного твору; по-друге, як здатність майбутнього викладача спрямувати набутий художньо-інтерпретаційний досвід, знання та вміння художньо-педагогічного спілкування на творчий розвиток учня (студента), залучити його у процес художнього пізнання-мислення, виконання і творчості.

Особливості художнього діалогу як діяльності зумовлюють його структурування. Діалог у музичній

педагогіці, зазначає Г. Падалка, – це не просто засіб, метод. Це сутнісна основа музично-освітнього процесу, його методологічний принцип, оскільки сама музика є актом міжособистісного спілкування [4].

Відомо, що сенсом професійної діяльності майбутнього викладача музичного мистецтва є художня інтерпретація, котра, як особлива духовно-практична діяльність, передбачає й ґрунтується на діалоговому спілкуванні, художній комунікації з автором музичного твору, характеризується емоційно-почуттєвими, інтелектуально-розумовими, творчими діями та реакціями свідомості інтерпретатора.

Для визначення структури, ми спирались на концептуальні положення науковців щодо особливостей художнього сприйняття-інтерпретації (О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Т. Стратан-Артишкова та ін.), у працях яких зазначається, що художній діалог ґрунтується на сприйнятті-інтерпретації і пов'язаний передусім з «афективними» процесами, емоціями, почуттями, бажаннями, прагненнями, можливостями, котрі, активізуючи художньо-образне мислення суб'єкта діалогового спілкування, мобілізують логічно-інтелектуальне сприйняття, творчі сили, спонукають до емоційного співпереживання-розуміння, художнього перевтілення-ідентифікації, оригінального вияву особистісних художніх асоціацій, сприяють створенню неповторно-індивідуального художнього діалогу із автором музичного твору, художнім образом, із самим собою [3; 4; 5; 6; 7].

Внаслідок такої складної художньо-діалогової взаємодії, зазначають педагоги-музиканти, стає можливим процес співпереживання, проникнення в художній образ, інтерпретація художнього змісту, повноцінне діалогове спілкування з автором. У такий спосіб інтерпретатор стає співавтором музичного твору [2; 7].

Художньо-комунікативну готовність трактуємо як інтегративне професійно особистісне утворення, котре виявляється, з одного боку, як здатність майбутнього викладача адекватно сприймати, розуміти, інтерпретувати музичний твір, розкривати його художньо-образний зміст, здійснювати художній діалог з автором музичного твору, а з іншого боку, – спрямовувати його (художньо-інтерпретаційний діалог) на аудиторію, залучати у процес художнього пізнання-мислення учнів, контактувати з ними, сприяти їх духовному розвитку і розуміння себе як особистостей.

Узагальнюючи підходи й положення щодо внутрішнього змісту й структурних особливостей художнього діалогу, що відбувається у складному процесі художнього сприйняття-інтерпретації, зазначимо, що формування художньо-комунікативної готовності зумовлюється, насамперед, здатністю майбутнього фахівця здійснювати повноцінний художньо-інтерпретаційний діалог, котрий передбачає:

- розвиненість ціннісно-мотиваційної сфери, розуміння важливості своєї професії у розвитку особистості (*ціннісно-мотиваційний компонент*);
- здатність здійснювати художній діалог з автором музичного твору, розуміти сутність музичного твору в єдності змісту і форми; розвиненість асоціативно-образного мислення, культури художнього сприйняття, здатність до художньої емпатії та художньої ідентифікації (*когнітивно-інтелектуальний компонент*);

- володіння здатністю до сценічно-комунікативного діалогу з аудиторією, технікою художнього виконання, комплексом художньо-інтерпретаційних засобів сценічної образності; вміннями творчо мобілізувати характерологічні вольові якості, виявляти надійність, артистизм, емоційну реакцію, експресію, силу волі в процесі повторного художньо-емпатійного перевтілення та ідентифікації (*операційно-комунікативний компонент*);

- володіння технікою художньо-педагогічного спілкування як показником художньо-комунікативної готовності майбутнього фахівця, здатністю до міжособистісної емпатії, культурою мови, рухів, жестів; здатність критично мислити, рефлексувати, аргументувати, оцінювати, висловлювати власну думку (*рефлексивно-вольовий компонент*).

Визначені характеристики створюють складну інтегративну систему, репрезентуються надалі в практичній творчій діяльності, трансформуються й проєктуються у відповідні художньо-комунікативні вміння, котрі констатують рівень сформованості художньо-комунікативної готовності майбутніх фахівців. Набуття вмінь здійснювати художньо-інтерпретаційний діалог сприяє, у свою чергу, розвитку професійно значущих особистісних якостей, зокрема, художнього світогляду, комунікативності, креативності, здатності до емпатії та рефлексії.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Формування художньо-комунікативної готовності викладача музичного мистецтва – це складний, багатограний, багатофункціональний, багатоаспектний процес, який передбачає здатність майбутніх фахівців встановлювати повноцінний діалог з автором музичного твору, художнім образом, сформованість художньо-інтерпретаційних умінь, їх творче використання у майбутній професійній діяльності.

Художньо-комунікативна готовність майбутнього викладача музичного мистецтва – мета, процес, результат професійної підготовки, основа ефективної реалізації набутого досвіду художньо-інтерпретаційного і художньо-педагогічного спілкування у професійній діяльності кожного майбутнього фахівця. Як системно структурований феномен, художньо-комунікативна готовність визначає зміст і спрямованість професійної діяльності майбутнього фахівця.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навчальний посібник. К., 2012. 256 с.
2. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика. К., 2006. 432 с.
3. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навч. посіб. К., 2006. 188 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. К., 2008. 274 с.
5. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприйняття : навч.-метод. посіб. К., 1997. 248 с.
6. Рудницька О. П. Сприйняття музики і педагогічна культура вчителя. К. 1992. 96 с.
7. Стратан-Артишкова Т. Б. Творчо-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва: теорія і практика: монографія. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. 440 с.
8. Шевцова О. Б. Художньо-діалогова взаємодія у формуванні музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Theoretical and practical aspects of modern scientific research: збірник наукових праць «ЛОГОС» з матеріалами I Міжнародної науково-

практичної конференції (Т.2), м. Сеул, 30 квітня 2021 р. Вінниця-Сеул: Європейська наукова платформа, Case Co., Ltd., 2021. 230с. С.107–109.

REFERENCES

1. Bekh, I. D. (2012). Osobystist' u prostori dukhovnoho rozvytku : navchal'nyu posibnyk [Personality in the space of spiritual development: a textbook]. K. 256 s. [in Ukrainian].
 2. Masol, L. M. (2006). Zahal'na mystets'ka osvita: teoriya i praktyka [General art education: theory and practice]. K., 432 s. [in Ukrainian].
 3. Oleksyuk, O. M. (2006). Muzychna pedahohika : navch. posib. [Music pedagogy: textbook. way.]. K. 188 s. [in Ukrainian].
 Padalka, H. M. (2008). Pedahohika mystetstva [Pedagogy of art]. K., 274 s. [in Ukrainian].
 4. Rostovs'kyu, O. YA. (1997). Pedahohika muzychnoho spryumannya : navch.-metod. posib. [Pedagogy of musical perception: teaching method. way]. K., 248 s. [in Ukrainian].
 5. Rudnyts'ka, O. P. (1992). Spryynyattya muzyky i pedahohichna kul'tura vchytelya [Perception of music and pedagogical culture of the teacher]. K., 96 s. [in Ukrainian].
 6. Stratan-Artyshkova, T.B. (2014). Tvorcho-vykonavs'ka pidhotovka maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva: teoriya i praktyka. [Creative and performing training of future music teachers: theory and practice]: monohrafiya. Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka. 440 s. [in Ukrainian].

7. Shevtsova, O.B. (2021). Khudozhn'o-dialohova vzayemodiya u formuvanni muzychno-vykonavs'koyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva. [Artistic and dialogical interaction in the formation of musical and performing competence of the future music teacher]. Theoretical and practical aspects of modern scientific research: collection of scientific works "ΛΟΓΟΣ" with materials of the 1st International Scientific and Practical Conference (Vol. 2), Seoul, April 30, 2021. Vinnytsia-Seoul: European Scientific Platform, Case Co., Ltd., 230с. С.107–109. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ТЮТІУННИК Марія Григорівна – викладач Кривиницького музичного фахового коледжу.

Наукові інтереси: формування художньо-комунікативної готовності майбутнього викладача музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TIUTIUNNYK Maria Hryhorivna – teacher of Kropyvnytskyi Music Applied College.

Scientific interests: formation of artistic and communicative readiness of the future music teacher.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 37.016:81-028.31

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-334-338

ФЕДОТОВА Світлана Олександрівна –

кандидат філологічних наук, доцент,
 доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
 Центральноукраїнського державного педагогічного університету
 імені Володимира Винниченка
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-9887>
 e-mail: sfedotova2209@gmail.com

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДОШКІЛЬНИКІВ ТА УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ

У статті розглянуто методичні прийоми, які спрямовані на вплив, формування емоційної сфери дошкільників і молодших школярів.

Емоційна сфера особистості – це різноманітні форми переживання: емоції, почуття, настрої, емпатія.

У розмаїтті засобів впливу на розвиток емоційної сфери дитини дошкільного віку та молодших школярів важливе місце посідає художня література. Художня література допомагає дитині глибше пізнати свій внутрішній світ, спонукає до самовдосконалення, викликає естетичні почуття, емоції, формує емпатію під час читання.

Казки – найулюбленіший жанр дітей. Казки діти слухають у дошкільному віці, читають протягом навчання у початковій школі. Під час роботи над текстом необхідно акцентувати увагу дітей на жанрових особливостях твору. Діти повинні засвоїти основні жанрові характеристики фольклорної казки, літературної казки, легенди, переказу, оповідання. Тому доречними будуть запитання: – Цей твір – казка, легенда, оповідання, віри? Доведіть свою думку. – Якими сталими (казковими) словами починаються казки? Згадайте їх та перелічіть. Питання до характеристики героїв: – Назвіть слова з твору, які є характеристикою героїв. – Які слова у тексті допомогли вам зрозуміти почуття, настрої героїв? – Хто з героїв вам сподобався більше? Кому ви співчуваєте? Кому б ви із задоволенням допомогли? Кому б з них ви віддали своє сердечко? Чому?

Українські народні казки, легенди, перекази, літературні казки та оповідання є чудовою основою та багатим матеріалом для формування емоційної сфери дітей. Вони вчать дітей радіти природі, любити її, насолоджуватися її красою і берегти, турбуватися про рідних і близьких, товаришувати і дружити, цінувати дружбу і друзів, співчувати і співпереживати людям, розуміти їх почуття.

Ключові слова: емоційна сфера, емпатія, казка, легенда, оповідання, методичні прийоми, дитина-дошкільник, початкова освіта.

FEDOTOVA Svitlana Oleksandrivna –

Candidate of Philology, Associate Professor,
 Associate Professor of the Department
 of Preschool and Elementary School Education
 of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State
 Pedagogical University
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-9887>
 e-mail: sfedotova2209@gmail.com